

**VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA
PRIE APLINKOS MINISTERIJOS**

**VĮ VALSTYBINIS ŽEMĖTVARKOS INSTITUTAS
KRAŠTOTVARKOS IR TERITORIJŲ PLANAVIMO SKYRIUS**

PANEMUNIŲ REGIONINIO PARKO TVARKYMO PLANAS

A. TEKSTINĖ DALIS. AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Vilnius, 2008

OBJEKTAS: Panemunių regioninis parkas

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie
Aplinkos ministerijos

PLANAVIMO RŪŠIS IR LYGMUO:

Rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentas,
tvirtinamas Vyriausybės įgaliotos institucijos

PLANAVIMO DOKUMENTAS:

Panemunių regioninio parko tvarkymo planas

TURINYS:

A. Tekstinė dalis. Aiškinamasis raštas

B. Planavimo procedūrų dokumentai

C. Grafinė dalis

1. Tvarkymo planas M 1:10 000

	VALSTYBINIS ŽEMĖTVARKOS INSTITUTAS KRAŠTOTVARKOS IR TERITORIJŲ PLANAVIMO SKYRIUS J. Lelevelio 6, LT 01102 Vilnius tel./faksas 8-5-262 16 72		 Užsakovas: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos
PAREIGOS	PARAŠAS	PAVARDĖ	Sutartis Nr. 9 Data: 2007 03 30
Skyriaus viršininkė		Rita Palčiauskaitė	Užsakymas įvykdytas: Data: 2008
Grupės vadovė		Aušra Kitovienė	
Architektė		Neringa Jarašūnienė	
Projektų vadovas		Nerijus Misiūnas	

TURINYS

A. TEKSTINĖ DALIS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

ĮVADAS	4
I. TERITORIJOS TVARKYMAS.....	6
1.1. Kraštovaizdžio tvarkymo zonos.....	6
1.1.1. Konservacinės paskirties žemės KTZ tvarkymas.....	6
1.1.2. Miškų ūkio paskirties žemės KTZ tvarkymas.....	7
1.1.3. Žemės ūkio paskirties žemės KTZ tvarkymas.....	10
1.1.4. Kitos paskirties žemės KTZ tvarkymas.....	12
1.1.5. Vandens ūkio paskirties žemės KTZ tvarkymas.....	16
1.1.6. Kraštovaizdžio tvarkymo zonų suvestinė.....	17
1.2. Aplinkosaugos priemonių sistema.....	19
1.2.1. Gamtotvarkos priemonės.....	19
1.2.2. Kultūros paveldo tvarkymo priemonės.....	20
1.3. Rekreacinis naudojimas.....	23
1.3.1. Turizmas.....	23
1.3.2. Poilsis.....	25
1.4. Gyvenamųjų teritorijų ir infrastruktūros tvarkymas.....	26
II. SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITA.....	27

B. PLANAVIMO PROCEDŪRŲ DOKUMENTAI

I. Pradiniai planavimo dokumentai	33
II. SPAV atrankos dokumentai	37
III. Planavimo sąlygos specialiajam planui rengti	52
IV. Viešumą užtikrinančių procedūrų medžiaga	85
V. Gautus pasiūlymus apibendrinanti medžiaga	123
VI. Derinimo raštai	238

C. GRAFINĖ DALIS

I. TEKSTINĖ DALIS

IVADAS

Panemunių regioninis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I – 2913, siekiant išsaugoti Nemuno žemupio kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes.

Regioniniame parke veiklą reglamentuojantys teisės aktai bei teritorijų planavimo dokumentai. 1994 m. spalio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu Nr.970 patvirtino Regioninių parkų bendruosius nuostatus ir pavadė Aplinkos apsaugos ministerijai parengti šio parko individualius nuostatus. Šiuose bei vėliau patvirtintuose individualiuose nuostatuose numatyta, kad parko teritorija tvarkoma pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą parko planavimo schemą ir, ja remiantis, parengtus bei nustatytą tvarka suderintus ir patvirtintus kitus specialiojo teritorijų planavimo dokumentus - miškotvarkos, žemėtvarkos, vandens ūkio, gyvenviečių planavimo, kaimų regeneravimo, kultūros vertybių tvarkymo, konservavimo ir restauravimo, rekreacijos, kelių bei inžinerinių komunikacijų ir kitus projektus.

Paskutinyasis teisės aktas, reglamentuojantis veiklą regioniniame parke, yra Panemunių regioninio parko apsaugos reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr.424 (Žin., 2002-09-04, Nr. 89-3725), bei papildytas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 11 07 d. įsakymu Nr. D1-574 (Žin.2007-11-22, Nr. 120-4934).

Administracinė priklausomybė - parko teritorija priklauso Tauragės apskrities Jurbarko rajono savivaldybei (4337 ha), Marijampolės apskrities Šakių rajono savivaldybei (5532 ha) bei Kauno apskrities Kauno rajono savivaldybei (294). Regioninio parko esamas plotas – 10235 ha, iš kurių 2886 ha (28 %) užima miškai ir 1320 ha (13 %) Nemuno upė. Buferinės apsaugos zona užima 3196 ha.

Darbo tikslas:

- ◆ nustatyti tvarkymo priemonės gamtos vertybių, biologinės įvairovės, gamtos išteklių subalansuotam naudojimui ir atkūrimui;
- ◆ nustatyti teritorijos naudojimo pobūdį ir apsaugos reglamentą;
- ◆ pasiūlyti pažintinio turizmo ir rekreacijos infrastruktūrą;

Rengiant Panemunių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų bei tvarkymo planus vadovautasi Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu (Žin., 1993, Nr.63-1188; Žin., 2001, Nr. 108-3902), Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu (Žin., 1995, Nr.107-2391; Žin., 2004, Nr. 21-617; Žin., 2006, Nr.66-2429), Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (1997, Nr.30-713; Žin.,

1997, Nr.67-1676; Žin., 1997, Nr.96-2421; Žin., 2000, Nr.40-1114; Žin., 2001, Nr. 39-1346; Žin., 2002, Nr. 68-2775; Žin., 2002, Nr. 123-5552; Žin., 2004, Nr. 153-5571), Saugomų teritorijų tipiniais apsaugos reglamentais (Žin., 2004, Nr. 131-4704), Valstybinių parkų, biosferos rezervatų ir draustinių tvarkymo planų rengimo taisyklėmis (Žin., 2004, Nr. 105-3903), Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 (Žin., 1992, Nr. 22-652; 1996, Nr. 2-43) ir kitais teisės aktais.

I. TERITORIJOS TVARKYMAS

1.1. Kraštovaizdžio tvarkymo zonos

Kraštovaizdžio tvarkymo zonos formuoja konkretūs aplinkos tvarkymo priemonių tipai, kurių kiekvienoje funkcinėje zonoje gali būti keletas. Tvarkomasis zonavimas papildo funkcinį, sukuria pastarajame ūkines pozones – savotiškas žemės, miško, vandens, urbanistinių bei kitokių naudmenų ūkines grupes arba kategorijas. Tvarkomasis zonavimas vykdytas šia tvarka:

- ◆ žemės naudmenų rūšių išskyrimas;
- ◆ tvarkymą reglamentuojančių interesų (prioritetų) tipų nustatymas;
- ◆ žemės naudojimo paskirties diferencijavimas pagal reglamentuojančių interesų reiškimosi pobūdį;
- ◆ tvarkymo reglamentų tipų nustatymas pagal vyraujančius žemės paskirties ir tvarkymo interesų derinius;
- ◆ tvarkymo reglamentų konkretizavimas pagal tvarkymo interesų aktyvumą;
- ◆ būdingų tvarkymo reglamentų teritorinis lokalizavimas;
- ◆ išskirtų tvarkymo zonų indeksavimas.

Kraštovaizdžio tvarkymo zonos sudaro teritorijos kraštovarkinių kategorijų sistemą, skirstomą į konservacinės, miškų ūkio, žemės ūkio, kitos pagrindinės paskirties ir vandens ūkio paskirties žemės zonų grupes (tvarkymo reglamentus). Kraštovaizdžio tvarkymo zonos nekeičia sklypų pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, jų naudojimo būdų ir pobūdžių. Visose kraštovaizdžio zonose esančiose sodybose, kitose užstatytose teritorijose, taip pat teritorijose kuriose numatytos gyvenamųjų vietovių plėtros galimybės, nustatyta tvarka parengus detaliuosius planus, techninius projektus galima vykdyti statybos darbus.

Kraštovaizdžio tvarkymo zonų (toliau KTZ) ir jų reglamentų sistemą reglamentuoja LR Vyriausybės patvirtinti „Saugomų teritorijų tipiniai apsaugos reglamentai“ (Žin. 2004, Nr. 131-4704). Kraštovaizdžio tvarkymo zonos pažymėtos tvarkymo plane (brėžinyje).

1.1.1. Konservacinės paskirties žemės KTZ tvarkymas

Konservacinė funkcija, kaip pagrindinis tikslinis žemės naudojimas, galima tik rezervatų ir paveldo objektų teritorijose. Panemunių regioniniame parke pagal reglamento ypatumus konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonai priskirti kultūros paveldo objektai, bei Velniaravio rezervatas. Šių teritorijų bendrus tvarkymo principus nustato Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, Saugomų teritorijų tipiniai apsaugos reglamentai, Saugomų gamtinio

kraštovaizdžio (gamtos paveldo) objektų nuostatai, Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos.

Panemunių regioniniame parke, Velniaravio rezervate, yra išskirta rezervatinių miškų reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona **KMr**. Šioje zonoje:

- ◆ draudžiama naudoti gamtos išteklius ir vykdyti kitą ūkinę veiklą;
- ◆ leidžiami vykdyti planavimo dokumentuose numatytus ugdomuosius kirtimus, būtinus miškų priešgaisrinės apsaugos profilaktikos darbus;
- ◆ leidžiama gesinti gaisrus, naudoti profilaktines miškų sanitarinės apsaugos priemonės, vykdyti kvartalinių linijų ir esamų kelių priežiūrą;
- ◆ leidžiama vykdyti ekosistemų atkūrimo ir formavimo priemonės, siekiant išsaugoti retas augalų, grybų ir gyvūnų rūšis ir bendrijas;
- ◆ leidžiami moksliniai tyrimai, stebėjimai, monitoringo vykdymas;
- ◆ leidžiama įrengti mokomuosius takus, lankytis mokomaisiais ir pažintiniais tikslais;
- ◆ vietiniams gyventojams gali būti leidžiama uogauti ir grybauti rezervatų nuostatuose nustatyta tvarka.

Panemunių regioninio parko kultūros paveldo objektų teritorijose išskirta reguliuojamos apsaugos konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zona – **KOr**. Joje:

- ◆ draudžiama bet kokia veikla, galinti sunaikinti arba suniokoti saugomus objektus;
- ◆ ribojama veikla, galinti pakeisti saugomų objektų artimąją aplinką;
- ◆ leidžiami kraštovaizdį formuojantys miško kirtimai;
- ◆ leidžiami moksliniai tyrimai, stebėjimai, monitoringo vykdymas;
- ◆ konkrečios tvarkymo priemonės parenkamos pagal nustatytą tvarka numatytas gamtosaugos arba kultūrosaugos kryptis;
- ◆ galimas sodybų sutankinimas miesteliuose, jei tai neprieštarauja regioninio parko reglamentui bei suderinus su už kultūros paveldo apsaugą atsakingomis institucijomis.

1.1.2. Miškų ūkio paskirties žemės KTZ tvarkymas

Šios kategorijos teritorijų reglamentą nustato LR miškų įstatymas, Saugomų teritorijų tipiniai apsaugos reglamentai, Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos. Pagal reglamento ypatumus Panemunių regioniniame parke išskirtos žemiau išvardytos miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos.

Išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (**MEk**) kraštovaizdžio tvarkymo zonos. Tai kompleksiniu gamtosauginiu požiūriu vertingiausios kraštovaizdžio, botaninių, botaninių – zoologinių, geomorfologinių draustinių dalys.

Ekosistemų apsaugos miškuose taikomi teisės aktų, reglamentuojančių naudojimą IIA grupės miškuose, reikalavimai:

- ♦ draudžiama vykdyti pagrindinius plynus kirtimus;
- ♦ gamtinę brandą pasiekę medynai gali būti kertami pagrindiniais neplynais kirtimais;
- ♦ leidžiama vykdyti specialius aplinką formuojančius kirtimus, jeigu reikia sudaryti tinkamas saugomų biotos ar kitų kraštovaizdžio elementų egzistavimo ir eksponavimo sąlygas;
- ♦ stichinių arba biotinių veiksnių sudarkyti, blogos sanitarinės būklės medynai kertami neplynais arba plynais sanitariniais kirtimais;
- ♦ sanitariniai, ugdymo ir kiti kirtimai vykdomi rudenį ir žiemą (nuo rugsėjo 1 d. iki kovo 1 d.). Sanitariniai kirtimai ištikus stichinei nelaimei ir masiškai plintant kenkėjams gali būti vykdomi ir kitu metų laiku;
- ♦ miškas atkuriamas laikantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų, patvirtintų aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr.659 (Žin., 2004, Nr.39-1280), reikalavimų;
- ♦ leidžiama rinkti nemedieninius miško išteklius, medžioti atsižvelgiant į ekosistemos apsaugos reikalavimus;
- ♦ draudžiama statyti pastatus ir plėtoti inžinerinę infrastruktūrą, paversti miško žemę kitomis naudmenomis, taip pat eksploatuoti naudingąsias iškasenas;
- ♦ į ekosistemas saugančius miškus patenkančios pelkės neįtraukiamos į valstybės naudingųjų iškasenų išteklių balansą;
- ♦ galimi pažintiniai takai ir kraštovaizdžio formavimo kirtimai.

Šiai kraštovaizdžio tvarkymo zonai (**MEk**) priskiriamos mišku apaugusios teritorijos, kurios patenka į vietovių, atitinkančių buveinių apsaugai svarbių teritorijų kriterijus sąrašą. Vadovaujantis šiuo sąrašu Panemunių regioninio parko teritorijoje aptinkamos ir saugomos šios EB svarbos gamtinės vertybės: 9010 vakarų taiga, 9160 Skroblynai, 9180 Griovų ir šlaitų miškai, 91E0 Aliuviniai miškai, 91F0 Paupių guobynai. Veiklą jose papildomai reglamentuoja Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų 1 priedas.

Rekreaciniai miškai (MR). Tai rekreacinių zonų miškai. Svarbiausioji jų funkcija yra žmogaus rekreacinių poreikių tenkinimas ir sąlygų poilsiavimui sudarymas. Rekreaciniuose miškuose pagal *bendrąjį reglamentą*:

- ♦ nevykdomi pagrindinio naudojimo kirtimai (pagrindinio kirtimo biržė neskaičiuojama);

- ♦ vykdomos sanitarinių-higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės;
- ♦ blogos būklės, stichinių nelaimių sudarkyti ir gamtinės brandos amžiaus medynai gali būti išskertami atkuriamaisiais kirtimais (paprastai neplynais);
- ♦ medynai tvarkomi specialiais rekreacinės aplinkos formavimo kirtimais, kurių principais vadovaujamosi ir atliekant kitų rūšių (ugdymo, rekonstrukcinius) kirtimus bei želdymo darbus;
- ♦ pesticidai nenaudojami, masinio kenkėjų paplitimo atvejais leidžiama panaudoti biopreparatus ir selektyvinio veikimo insekticidus;
- ♦ medžioklė ribojama, vasaros sezono metu draudžiama.

Panemunių regioninio parko rekreaciniai miškai pagal rekreacijos pobūdį ir žmonių lankymosi intensyvumą priskirti *ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų) reglamentui MRe*. Pagal jį palaikoma beveik natūrali miško sudėtis, gerinamos jos rekreacinės savybės, atidengiami reginiai bei atraktyvūs objektai, kuriama minimali rekreacinė infrastruktūra. Taikomi paprastai neplyni (išimtiniais atvejais rekonstruojant miško aplinkos pobūdį ir plyni iki 3 ha) kirtimai ne poilsavimo sezono metu. Leidžiama rinkti šalutinius miško produktus bei poilsiauti, miškų ūkio pagrindinės tikslinės paskirties žemėje draudžiama pastatų statyba.

Apsauginiai miškai – **MA** Jie išskirti apsauginių zonų, gamtinių ir kompleksinių draustinių bei gamtinio karkaso teritorijose. Šios grupės miškuose, priklausomai nuo konkrečios miško funkcinės paskirties, skiriami du jų tvarkymo reglamentų tipai:

MAb – *bendrojo apsauginio ūkininkavimo reglamentas*. Tai apsauginiai miškai, nekeltantys specifinių reikalavimų miško bendrijos sudėčiai - gyvenviečių bei reljefo apsaugos, konservacinio prioriteto teritorijų buferinės apsaugos ir pan. Juose ūkininkaujama stengiantis išlaikyti produktyvius, augimvietės sąlygoms atitinkančius medynus. Pagal šį reglamentą:

- ♦ leidžiama vykdyti neplynus ir nedidelio ploto (iki 5 hektarų) plynus pagrindinius, ugdymo ir sanitarinius kirtimus;
- ♦ pagrindiniai kirtimai vykdomi rudenį ir žiemą, kitokie kirtimai gali būti vykdomi visus metus, išskyrus paukščių perėjimo periodą (nuo kovo 1 d. iki liepos 1 d.);
- ♦ rengiant specialiuosius planus (tvarkymo planus, miškotvarkos projektus, kitus), gali būti numatomi reginius formuojantys kirtimai;
- ♦ miškas atkuriamas laikantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų, patvirtintų aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 659, reikalavimų;
- ♦ kovoti su miško kenkėjais leidžiama ūkinėmis, biologinėmis ir ribotai cheminėmis priemonėmis;

- ◆ leidžiama rinkti nemedieninius miško išteklius, medžioti;
- ◆ stovyklavietės gali būti įrengiamos tik saugomų teritorijų planavimo dokumentuose nustatytose vietose prie vandens ir dviračių turizmo trasų.

MAs – *specializuoto apsauginio ūkininkavimo reglamentas*. Tai keletą variantų turintis reglamento tipas, taikomas apsauginiams miškams su specialiais reikalavimais miško bendrijos sudėčiai – vandens telkinių, laukų, biotos, inžinerinių komunikacijų, kultūrinių kompleksų ir pan. Konkretūs ūkininkavimo tikslai ir bendras zonos reglamentas šiuose miškuose priklauso nuo kiekvienos zonos miško atliekamų svarbiausių apsauginių funkcijų. Juose taikomi pakelių bei inžinerinės infrastruktūros apsaugos zonų tvarkymą reglamentuojantys Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų skyriai, taip pat istorijos ir kultūros bei gamtos paminklų, draustinių, pelkių ir šaltinynų bei natūralių pievų reikalavimai. Nuo funkcinės paskirties ypatumų priklausanti ugdymo kirtimų ir želdymo darbų specifika numatoma miškotvarkos projektuose.

Specializuoto ūkininkavimo apsauginių miškų reglamentas, kurių pagrindinis tikslas yra medynų, savo sudėtimi galinčių kuo pilniau atlikti geokologinę apsaugą, formavimas ir išlaikymas reglamento ypatumus nustato Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos. Be bendrojo reglamento reikalavimų šių zonų miškuose esminiai apribojimai yra šie:

- ◆ vykdomi tik neplyni kirtimai;
- ◆ nenaudojamos trąšos.

1.1.3. Žemės ūkio paskirties žemės KTZ tvarkymas

Šios paskirties bendrąjį reglamentą nustato Saugomų teritorijų, Žemės įstatymai, Saugomų teritorijų tipiniai apsaugos reglamentai, Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos. Panemunių regioniniame parke išskirtos šios žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

- ◆ ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (**ŽEk**);
- ◆ ekosistemas atkuriančio ūkininkavimo tvarkymo zona (**ŽEr**);
- ◆ ekstensyvaus pritaikymo rekreacinės agrarinės teritorijos (**ŽRe**);
- ◆ apsauginių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – bendrojo apsauginio ūkininkavimo (**ŽAb**);
- ◆ specializuoto apsauginio ūkininkavimo (**ŽAs**).

Žemės ūkio paskirties žemių kraštovaizdžio tvarkymo zonoms, atsižvelgiant į jų apsaugos režimą, nustatomas skirtingas tvarkymo reglamentas.

*Ekosistemas saugančio (konservacinio) ūkininkavimo (**ŽEk**) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje:*

- ◆ išlaikomas tradicinis istoriškai paveldėtas agroekosistemos pobūdis;
- ◆ draudžiama naikinti natūralią augaliją ir gyvūniją, saugoma biologinė įvairovė;
- ◆ draudžiama apsodinti ar transformuoti į kitas naudmenas natūralias pievas bei ganyklas;
- ◆ draudžiama keisti hidrologinį režimą;
- ◆ draudžiama statyti statinius, nesusijusius su ekosistemų apsauga;
- ◆ skatinama nenaudoti trąšų, pesticidų, kitų chemikalų;
- ◆ draudžiama suarti ar persėti pievas, šlaituose reguliuojamas gyvulių ganymo intensyvumas, neleidžiama užaugti krūmams.

Šiai kraštovaizdžio tvarkymo zonai (**ŽEk**) priskiriamos teritorijos, kurios patenka į vietovių, atitinkančių buveinių apsaugai svarbių teritorijų kriterijus, sąrašus. Veiklą jose papildomai reglamentuoja Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų 1 priedas.

Ekosistemas atkuriančio ūkininkavimo (ŽEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje galima vykdyti specialius gamtinio komplekso struktūros, kurią pakeitė ūkinė veikla, atkūrimo darbus, taip pat tikslingai formuojama specialioms funkcijoms pritaikyta natūrali gamtinė aplinka.

Rekreacinių agrarinių teritorijų grupėje – *ekstensyvaus pritaikymo rekreacinės agrarinės teritorijos (ŽRe)*. Tai rekreacijai tinkamos teritorijos. Šioje zonoje esančias sodybas tikslinga pritaikyti kaimo turizmui. Ūkininkų ūkiuose rekreacinei paskirčiai gali būti kuriamos naujos sodybos, išskyrus NATURA2000 teritorijas bei Paežerėlių – Kriūkų ruožą esantį tarp dviračių tako ir Nemuno upės, nepažeidžiant kraštovaizdžio raiškumo, nustatyta tvarka parinkus vietas sodyboms.

Bendrojo apsauginio ūkininkavimo (ŽAb) kraštovaizdžio tvarkymo zonose:

- ◆ draudžiama naikinti medžių grupes, keisti į žemės ūkio naudmenas kaip miško žemė inventorizuotus plotus ir krūmynus buvusiose žemės ūkio naudmenose, išskyrus tvarkymo priemones, skirtas biologinei įvairovei apsaugoti;
- ◆ draudžiama sausinti ir versti kitomis naudmenomis pelkutes, didesnes kaip 0,5 hektaro, ir jų apypelkius, naikinti ar keisti pelkių augaliją, kasti durpes, kultūrinti ir versti kitomis naudmenomis natūralias pievas;
- ◆ leidžiama remontuoti esamas ir įrengti naujas sausinimo sistemas.

Specializuoto apsauginio ūkininkavimo (ŽAs) kraštovaizdžio tvarkymo zonose:

- ◆ skatinama netręšti natūralių pievų ir ganyklų;
- ◆ rekomenduojama ir skatinama ekologinė žemdirbystė.

Visuose žemės ūkio paskirties sklypuose gali būti kuriamos naujos ūkininko ūkio sodybos, jeigu sklypo dydis ne mažesnis kaip 10 ha, nepažeidžiant kraštovaizdžio raiškumo, nustatyta tvarka parinkus vietas sodyboms.

1.1.4. Kitos paskirties žemės KTZ tvarkymas

Panemunių regioniniame parke išskirtos kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

- ♦ gyvenamosios ir visuomeninės paskirties;
- ♦ rekreacinės paskirties;
- ♦ pramoninės komunalinės paskirties.

Gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos

Tai regioniniame parke esantys miesteliai ir kaimai, sodybos. Joms taikomi reikalavimai nustatyti LR saugomų teritorijų ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymuose bei Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose. Pirmiausia stengiamasi išlaikyti istoriškai susiformavusio kultūrinio kraštovaizdžio, urbanistinių ir architektūrinių jo elementų vertės požymius, tradicines architektūros formas ir mastelį. Galima vykdyti statybos darbus esamose namų valdose, nustatyta tvarka rekonstruoti, remontuoti Nekilnojamojo turto registre įregistruotus pastatus. Viename žemės sklype galima statyti vieną sodybą. Galima įrengti turizmo trasas, prie jų statyti rekreacinės infrastruktūros statinius.

Regioninio parko gyvenamosioms vietovėms tikslinga rengti kompleksinius specialiuosius bei detaliojo planavimo dokumentus, įvertinus gamtos ar kultūros paveldo vertybių apsaugos interesus, atsižvelgiant į išskirtinius gamtinio kraštovaizdžio bruožus, nustačius saugomų gamtos ar kultūros paveldo vertybių būklę, nykimo veiksnius, išlaikymo galimybes. Detaliuosiuose planuose be statybos normomis nustatytų uždavinių turėtų būti pateikiami reikalavimai tiek visai kraštovaizdžio tvarkymo zonai, tiek kiekvienam žemės naudotojui atskirai.

Panemunių regioniniame parke išskirtos šios gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

Kultūros paveldo požiūriu vertingi miestai, miesteliai, kaimai ar jų dalys – GE. Tai vietovės saugotinos kultūros paveldo apsaugos požiūriu (Pilies kaimas, Raudonės, Plokščių, ir Seredžiaus miestelių dalys). Jų reglamentą formuoja pasirinktas architektūrinio tvarkymo principas – regeneravimas atskiriems objektams/elementams taikant imitavimą bei renovavimą. Joms taip pat nustatyti ir bendrieji kultūrinio kraštovaizdžio vertybių išsaugojimo interesai kraštovaizdžio architektūros (erdvių formavimo) požiūriu, t.y. reikalavimai erdvinei sąrangai bei erdviniams ryšiams. Šioje gyvenamosios paskirties žemių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje išskirti tokie tvarkymo reglamentai:

GEr - *kraštovaizdžio atnaujinamojo tvarkymo reglamentas*. Svarbūs etnokultūrinio kraštovaizdžio elementai tvarkomi renovavimo ir imitavimo priemonėmis pagrįstu būdu (dalis Plokščių miestelio). Tokių kaimų ir miestelių apsaugos ir tvarkymo reglamento pagrindinis tikslas yra bendro vaizdo ir vizualinių ryšių su aplinka tradicinio pobūdžio išsaugojimas. Pagal šį reglamentą:

- ♦ vykdomi renovavimo, imitavimo, taip pat dalinio regeneravimo, restauravimo ir transformavimo darbai, užtikrinantys dalinis tradicinės architektūros išsaugojimas;
- ♦ teisės aktų nustatyta tvarka gali būti saugomas esamas užstatymo charakteris ir neužstatyta erdvė aplink kaimus ir miestelius;
- ♦ orientuojamasi į imituojančius arba kopijuojančius tradicinę regioninę architektūrą mažaaukščius pastatus su dvišlaičius stogu;
- ♦ visomis galimomis priemonėmis mažinamas neigiamas vizualinis netradicinės architektūros statinių poveikis.

GEp - *kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo reglamentas*. Tai daugiausia transformavimo bei renovavimo priemonėmis pagrįstas tvarkymo būdas (Pilies kaimas, dalis Raudonės, Seredžiaus miestelio). Pagal šį reglamentą:

- ♦ vykdomi užstatymo transformavimo ir renovavimo darbai, užtikrinantys urbanistiniu požiūriu vertingo gatvių tinklo ar kitų planinės struktūros elementų išsaugojimą;
- ♦ leidžiama formuoti vietos sąlygas atitinkantį architektūrinių elementų kompleksą;
- ♦ detaliuosiuose kaimų ar jų dalių planuose numatoma išsaugoti pavienius kultūros paveldo požiūriu vertingus objektus.

Rekreaciniai miestai, miesteliai, kaimai ar jų dalys – **GR**. Tai gyvenamosios vietovės ir jų plėtrai numatytos teritorijos (Šilinės - Pilies, Gelgaudiškio – Pakalniškių, Kriūkų - Kumečių rekreacinio prioriteto zonoje, Branduoliškių kaime), kurių tvarkymo reglamentą formuojančiais prioritetiniais interesais pripažįstami rekreaciniai, taip pat esamos arba perspektyvinės vasarvietės, kuriose rekreacinės aplinkos kokybės užtikrinimas yra svarbiausias jų kraštovaizdžio formavimo uždavinys. Panemunių RP šioje gyvenamosios paskirties naudmenų grupėje išskirtas **GRe** – *ekstensyvaus tvarkymo reglamentas*. Pagal jį:

- ♦ išlaikomas esamas užstatymo pobūdis, tradicinė aplinka;
- ♦ vykdomos priemonės (daugiausia renovacinio pobūdžio), padedančios gerinti poilsio sąlygas;
- ♦ leidžiama pertvarkyti sodybas, kad jos tiktų priimti poilsiautojus;
- ♦ galima nauja statyba.

GRi – *intensyvaus tvarkymo reglamentas*. Pagal jį:

- ◆ plėtojamas intensyvus rekreacinis naudojimas, sodybos pertvarkomos į vasarnamius ar kaimo turizmo sodybas;
- ◆ naujos statybos ir tvarkymo priemonės turi iš esmės gerinti poilsio sąlygas ir aplinkos kokybę
- ◆ galima tikslingai keisti užstatymo pobūdį, tačiau negalima pažeisti estetinių kraštovaizdžio vertybių ir daryti vizualinės įtakos artimoje aplinkoje esančioms vertybėms.

Apsauginių teritorijų miestai, miesteliai, kaimai ar jų dalys – GA. Tai draustiniuose ir ekologinės apsaugos zonose esančios gyvenvietės ir jų plėtrai numatytos teritorijos (pagrindinių miestų, miestelių ir kaimų gyvenamosios dalys), nepasižyminčios kultūros paveldo vertybėmis ar rekreacinėmis funkcijomis, tačiau galinčios veikti šalia esančias vertingas teritorijas. Panemunių regioniniame parke išskiriamos:

sugriežtinto vizualinio reguliavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (GAi), kurioje išlaikomas esamas vizualinis gyvenvietės pobūdis, saugomas natūralus reljefo raiškumas ir pobūdis.

sugriežtinto geoekologinio reguliavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (GAe), kurioje vykdomos priemonės, užtikrinančios gyvenviečių gyvenamosios aplinkos ekologinę kokybę ir jos gerinimą, bendrą aplinkos geoekologinio stabilumo išsaugojimą ir palaikymą.

Bendrojo tvarkymo miestai, miesteliai, kaimai ar jų dalys – GŪ (Kriūkų miestelio plėtra).

Išskiriamose *ekstensyvaus tvarkymo (GŪe) kraštovaizdžio tvarkymo zonose*:

- ◆ palaikomas bendras susiformavęs užstatymo pobūdis ir urbanistinė struktūra;
- ◆ vykdant statybas aplinka radikaliai nepertvarkoma, apsiribojama daugiausia renovacijos priemonėmis;
- ◆ galima nauja statyba.

Pastatai ir statiniai Panemunių regioniniame parke projektuojami, statomi ar rekonstruojami atsižvelgiant į vietovės ypatumus bei tradicinės regiono architektūros savitumus, siekiant:

- ◆ išlaikyti gamtinio bei istoriškai susiformavusio kraštovaizdžio, gamtinių ir kultūrinių kompleksų bei objektų vertės požymius;
- ◆ išsaugoti bendrą kraštovaizdžio struktūrą ir jo estetinę vertę, erdvinį raiškumą ir raiškius reljefo bei hidrografinio tinklo elementus;
- ◆ išlaikyti tradicinės regiono architektūros pobūdį; spalvas ir dydžius, formuoti rekreacinių ir gyvenamųjų vietovių estetinį vaizdą;

Rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – NR. Rekreacinės paskirties žemių kraštovaizdžio zonų tvarkymą lemia numatytų rekreacinių funkcijų poreikiai. Jose galioja Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų nustatyti reikalavimai rekreacinių teritorijų tvarkymui.

Rekreacinių teritorijų įrengimo darbai vykdomi pagal atitinkamus projektus. Turi būti užtikrinamas šių teritorijų prieinamumas lankymui, poilsiautojų saugumas, reikalingos poilsavimo sąlygos. Šiose teritorijose negalima bloginti fizinių rekreacinių kraštovaizdžio savybių, naikinti jo estetinio potencialo, statyti su rekreacija nesusijusių statinių, kelti pavojų poilsiaujantiems, užtvirti ar naikinti į jas vedančius kelius ir takus. Privalu laikytis rekreacinių teritorijų normatyvų bei kraštovaizdžio architektūros reikalavimų.

Pagal tvarkymo pobūdį Panemunių regioniniame parke daliai rekreacinių teritorijų nustatytas *subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos reglamentas - NRn*. Jis taikomas teritorijose, kuriose:

- ♦ draudžiama statyti poilsio pastatus;
- ♦ leidžiama įrengti poilsia vietas, sustojimo aikšteles ir maudykles;
- ♦ leidžiama formuoti tik minimalią rekreacinę infrastruktūrą, išsaugant gamtinę aplinką, natūralų kraštovaizdį;
- ♦ draudžiama žaloti ir naikinti rekreacinę įrangą, trukdyti ilsėtis;

Panemunių regioniniame parke išskirtos rekreacinės teritorijos (**NRn**) prie Gelgaudiškio tvenkinio, Pakalniškių kaime, Šilinės kaime ir Plokščiuose.

NRu – *urbanizuotos rekreacinės aplinkos reglamentas*. Jis taikomas teritorijose, kuriose gali būti:

- ♦ statomi stovyklaviečių, kempingų, turizmo centrų, poilsio namų ar kitokių stacionarių rekreacinių statinių kompleksai;
- ♦ kuriama intensyviai lankyti pritaikyta aplinka, rekreacinė inžinerinė infrastruktūra;
- ♦ rekreaciniais interesais gali būti keičiamas gamtinės aplinkos pobūdis.

Panemunių regioniniame parke urbanizuotos rekreacinės aplinkos (**NRu**) KTZ numatyta Šilinės rekreacinėje zonoje.

Pramoninės - komunalinės paskirties žemių kraštovaizdžio tvarkymo zonos - NF.

Ekstensyviai technogenizuotos aplinkos komunalinių sklypų (**NFn**) kraštovaizdžio tvarkymo zona nustatyta Panemunių regioniniame parke esančių kapinių teritorijoms. Šios teritorijos tvarkomos pagal kapinių tvarkymo reikalavimus.

Intensyviai technogenizuotos aplinkos pramoninių - komunalinių sklypų (**NFu**) kraštovaizdžio tvarkymo zona nustatyta Panemunių regioniniame parke esantiems

gamybiniams objektams ir buitinių nutekamųjų vandenų valymo įrenginių teritorijoms. Šios teritorijos tvarkomos pagal:

- ♦ atliekamų funkcijų technologijų bei reikiamos infrastruktūros formavimo reikalavimus;
- ♦ atsižvelgiama į Specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas;

1.1.5. Vandens ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos

Vandens ūkis kaip pagrindinė tikslinė paskirtis pagal planavimo dokumento mastelio galimybes numatoma tik stambesniuose parko vandens telkiniuose.

Pagal tvarkymo reglamento ypatumus išskirtos šios tvarkymo zonos:

- ♦ rekreacinė;
- ♦ bendro naudojimo.

Ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo kraštovaizdžio tvarkymo zona (**VRe**) yra išskirta Pakalniškių kaime esantiems tvenkiniams. Ši teritorija tvarkoma hidroparkų formavimo principais, pakrantė parengiama rekreaciniam naudojimui, teritorija išlaikoma subnatūrali ir neperkrauta inžineriniais įrenginiais.

Intensyvaus rekreacinio pritaikymo kraštovaizdžio tvarkymo zona (**VRI**) yra išskirta prie Gelgaudiškio miesto esantiems tvenkiniams. Šioje teritorijoje kuriama komfortiška numatytų rūšių vandens rekreacijos aplinka, akvatorija pritaikoma naudoti ypač intensyviai, pakrantėje gali būti sukurta intensyvi rekreacinė inžinerinė infrastruktūra.

Panemunių regioniniame parke tekantys Nemunas ir Dubysa sudaro bendrosios apsaugos (**VAe**) kraštovaizdžio tvarkymo zoną, kurioje draudžiama veikla, galinti pakeisti bendrą gamtinį komplekso pobūdį. Visa Nemuno ir Dubysos upė esanti Panemunių regioninio parko ribose yra NATURA2000 teritorija.

1.1.6. Kraštovaizdžio tvarkymo zonų suvestinė

Kraštovaizdžio tvarkymo zonos užima labai nevienodą plotą. Didžiąją dalį ploto sudaro žemės ūkio paskirties žemė (1 lentelė).

1 lentelė

Eil. Nr.	Kraštovaizdžio tvarkymo zona	Indeksas	Plotas (ha)
I.	KONSERVACINĖS PASKIRTIES ŽEMĖS KTZ		325,7
	Rezervatiniai miškai		
	Reguliuojamos apsaugos	KMr	71,3
	Kultūros ir gamtos paveldo objektų teritorijos		
	Reguliuojamos apsaugos	KOr	254,4
II.	MIŠKŲ ŪKIO PASKIRTIES ŽEMĖS KTZ		2 969,7
	Ekosistemų apsaugos miškai ir pelkės		
	Išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo	MEk	1936,4
	Rekreaciniai miškai		
	Ekstensyvaus pritaikymo (miško parkai)	MRe	247,7
	Apsauginiai miškai ir pelkės		
	Bendro apsauginio ūkininkavimo	MAb	2,7
	Specializuoto apsauginio ūkininkavimo	MAs	782,9
III.	ŽEMĖS ŪKIO PASKIRTIES ŽEMĖS KTZ		4734,6
	Ekosistemas saugančios agrarinės teritorijos		
	Išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo	ŽEk	902,0
	Atkuriančio ūkininkavimo	ŽEr	10,8
	Rekreacinės agrarinės teritorijos		
	Ekstensyvaus pritaikymo	ŽRe	277,5
	Apsauginės agrarinės teritorijos		
	Bendrojo apsauginio ūkininkavimo	ŽAb	1535,2
	Specializuoto apsauginio ūkininkavimo	ŽAs	2009,1
IV.	KITOS PASKIRTIES ŽEMĖS KTZ		801,3
	Gyvenamosios paskirties žemėje		
	Kultūros paveldo požiūriu vertingi miestai, miesteliai, kaimai ar jų dalys		
	Atnaujinamojo tvarkymo	GEr	4,2
	Pertvarkomojo tvarkymo	GEp	102,3
	Rekreaciniai miestai, miesteliai kaimai ar jų dalys		
	Ekstensyvaus rekreacinio tvarkymo	GRe	80,6

	Intensyvaus rekreacinio tvarkymo	GRI	28,7
	Apsauginių teritorijų miestai, miesteliai, kaimai ar jų dalys		
	Sugriežtinto vizualinio reguliavimo	GAi	389,1
	Sugriežtinto geoekologinio reguliavimo	GAe	99,7
	Bendrojo ekstensyvaus tvarkymo	GŪe	19,4
	Rekreacinės teritorijos		
	Subnatūralios aplinkos	NRn	33,2
	Urbanizuojamos aplinkos	NRu	14,7
	Pramoninės - komunalinės teritorijos		
	Ekstensyviai technogenizuotos aplinkos komunalinių sklypų (kapinės)	NFn	8,1
	Intensyviai technogenizuotos aplinkos komunalinių sklypų	NFu	21,3
V.	VANDENS ŪKIO PASKIRTIES ŽEMĖS KTZ		1 331,6
	Rekreaciniai vandenys		
	Ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo	VRe	7,0
	Intensyvaus rekreacinio pritaikymo	VRi	4,8
	Bendrosios apsaugos vandenys		
	Bendrojo apsauginio ūkininkavimo	VAe	1319,8
	Iš viso:		10 162,9

1.2. Aplinkosaugos priemonių sistema

1.2.1. Gamtotvarkos priemonės

Pagrindines Panemunių regioninio parko gamtos apsaugos kryptis nusako šio parko paskirtis: 1) išsaugoti vertingus gamtinius kompleksus ir objektus, augalų rūšių, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą, augavietes; 2) išsaugoti regioninio parko gamtinės ekosistemos stabilumą; 3) atkurti pažeistas gamtines teritorijas ir objektus.

Vertingų gamtinių kompleksų ir objektų išsaugojimas

Regioniniame parke gamtinių vertybių tarpe dominuoja teritoriniai sudėtingos sandaros kraštovaizdžio plotai su gyvosios ir negyvosios gamtos vertybių visuma. Svarbiausias vaidmuo vertingų gamtinių kompleksų ir objektų apsaugoje Panemunių regioniniame parke skiriamas Nemuno ir Nykos kraštovaizdžio draustiniams, sudarantiems didžiąją dalį koncentracinio prioriteto teritorijų, daugiausia lankomų ir urbanizuojamų ryšium su žemių privatizavimu.

Dalis regioninio parko teritorijos (išskyrus rekreacinės, žemės ūkio bei kitos (gyvenamosios) paskirties prioriteto funkcines zonas) yra įtraukta į vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus sąrašą, skirtą pateikti Europos Komisijai, kuris yra patvirtintas aplinkos ministro 2006 m. lapkričio 6 d. įsakymu Nr. D1-518.

Gamtinės ekosistemos stabilumo išlaikymas

Visa Panemunių regioninio parko teritorija yra Lietuvos gamtinio karkaso dalis, didžiąją regioninio parko dalį užima regioninis migracijos koridorius. Regioninio parko teritorijoje yra rajoniniai stabilizavimo mazgai ir juostos bei rajoniniai migracijos koridoriai.

Regioninio parko gamtinio karkaso stiprinimui būtina užtikrinti istoriškai susiformavusio kraštovaizdžio išsaugojimą visoje teritorijoje

Pažeistų gamtinio kraštovaizdžio kompleksų bei objektų atkūrimas

Būtina rekultivuoti pažeistas gamtines teritorijas, visų pirma išekspluatuotus karjerus. Gelgaudiškio eksploatuoto karjero vietoje numatyta intensyvaus rekreacinio pritaikymo tvarkymo zona. Teritoriją rekultivavus ją tikslinga pritaikyti vietos gyventojų ir lankytojų rekreaciniams poreikiams.

Karjerą esantį prie Kartupėnų eksploatavus būtų tikslinga teritoriją rekultivuoti ir joje įrengti paslaugų objektą regioninio parko lankytojams.

Pagal atitinkamus projektus formuoti kraštovarkinius kirtimus, panemunių pievų šienavimą ir krūmų kirtimą.

1.2.2. Kultūros paveldo tvarkymo priemonės

Tinkamas kultūros paveldo naudojimas – tai valstybės nustatyta nekilnojamosios kultūros vertybės naudojimo apribojimų ir sąlygų visuma, atitinkanti tokios vertybės kultūrinę vertę ir autentiškumą ir sudaranti galimybę tokią vertybę tinkamai eksponuoti. Remiantis naudojimo režimais nustatomos leidžiamos panaudojimo paskirtys ir apimtys (kurios nesukeltų poreikio iš esmės keisti šių vertybių sudėtis ir apimties) bei reikalingos eksponavimo sąlygos. Naudojimo režimai tiesiogiai skirti nekilnojamųjų kultūros vertybių vienam iš autentiškumo požymių – funkcijai, kuriai atlikti šios vertybės ir buvo suformuotos ar istorijos raidoje pakeistos, saugoti.

Pagal LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą kultūros vertybės saugomos jas tinkamai prižiūrint, tvarkant bei naudojant. Už jų išsaugojimą tiesiogiai atsako vertybių savininkai ir valdytojai, turi būti užtikrinta stabili fizinė kultūros vertybių būklė, išvengta jų pavidalo ir autentiškų savybių kitimo.

Kultūros paveldo objektų konkretūs paveldosaugos reikalavimai, atgaivinimo, atkūrimo priemonės, rekomenduojamos paveldosaugos ir kitos veiklos vystymo planuojamoje vietovėje kryptys bus nustatytos individualiais reglamentais ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiaisiais planais. Pastarieji turi būti parengti vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 22 straipsnio reikalavimais pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. IV – 261/D1-322 (Žin., 2005, Nr. 81-2973).

Regioninio parko teritorijoje yra virš 110 kultūros paveldo objektų, tarp jų 48 šiuo metu įrašyti į Kultūros vertybių registrą (26 archeologiniai objektai, 3 laidojimo vietos, 8 statiniai ir 11 statinių kompleksų ir ansamblių). Lietuvos Respublikos kultūros ministras 2005 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. IV – 190 nustatė nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos tikslus. Panemunių regioniniame parke nekilnojamieji kultūros paveldo objektai saugomi:

1. *Moksliniam pažinimui* (Kriškių, Klangių senovės gyvenvietė A1499, Seredžiaus senojo miesto riba A1935, Seredžiaus kapinynas A1937, Veliuonos senojo miesto vieta A694P, Veliuonos kapinynas, A693P, Daučionių kapinynas A343, Daučionių senovės gyvenvietė A344, Daučionių senovės gyvenvietė II A345).

2. *Moksliniam bei viešajam pažinimui ir naudojimui* (Belvederio gynybinis įtvirtinimas vad. Šančiais A685P, Žemosios Panemunės senovės gyvenvietė, IP 1516/A, Stulgių piliakalnis vad. Šančiumi, Prancūzų kapais A1490, Kubilių, Šilvėnų piliakalnis vad. Piliuku, Pilaite A1503, Dulinčiškių piliakalnis su gyvenvieta A1487, Raudonėnų piliakalnis su gyvenvieta A684KP, Plokščių, Vaiguviškių piliakalnis A1491, Seredžiaus piliakalnis vad.

Palemono kalnu A688KP, Veliuonos piliakalnis vad. Gedimino kalnu A690P, Žuklių piliakalnis A1484, Joginiškių piliakalnis vad. Kalnu A1485, Gystėnų piliakalnis vad. Milžino kapu A683P, Kartupėnų piliakalnis vad. Kiaukalniu, Sargučiu A689KP, Seredžiaus gyvenvietė vad. Paloceliu A1936, Veliuonos piliavietė vad. Pilaite A692P, Veliuonos piliavietė I vad. Ramybės kalnu A691KP.

3. *Viešajam pažinimui ir naudojimui* (Magazinas S457, Gelgaudiškio dvaro sodyba G251K, Magazinas S469, Raudonės pilis G27KP, Šilinės buvusi smuklė S415, P.Cvirkos sodyba G436K, Belvederio buvusi dvaro sodyba G5K, Veliuonos buvusi dvaro sodyba G7K, Panemunės pilis vad. Gelgaudų, Vytėnų G28K,).

4. *Viešajam pažinimui ir naudojimui, bei viešajai pagarbai* (Veliuonos bažnyčia (parapijos namai) G402K6, Namas (klebonija) G402K5, Veliuonos Švč. Mergelės Marijos ėjimo į dangų bažnyčia G402K, Žemosios Panemunės Šv. Vincento Pauliečio bažnyčios pastatų kompleksas G497K, Ilguvos buvusi dvaro sodyba ir Šv. Kryžiaus atradimo bažnyčios statinių kompleksas G462K, Vytauto Didžiojo paminklas D55).

Vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu regioninio parko kultūros paveldo objektų apsaugos pagrindinės kryptys yra šios – apskaita, skelbimas saugomu, saugojimas (tvarkyba ir naudojimas), pažinimas, sklaida, atgaivinimas.

Apskaita. Tai naujų objektų inventorizavimas, išaiškinimas bei įtraukimas į Kultūros vertybių registrą. Siekiamybė – ne tik statinių, įvykių vietų, kapinių ir kitokių objektų apskaita, bet ir naujų išaiškinimas. Priemonė tikslui pasiekti – specialieji tyrimai, iš kurių vieni pagrindinių – archeologijos. Atliekant vertybių paiešką, nustatymą, įvertinimą, inventorizavimą bei registravimą būtina rūpintis mažesnės vertės paveldo objektais, kurie ypatingai yra saugotini ir plėtotini regioninio parko sistemoje. Būtina suvokti, kad kultūros paveldo išsaugojimas yra ne atskirų atrinktų eksponatų apsauga, bet žmonių bendrijas formuojančios kultūrinės aplinkos išsaugojimas, atkūrimas ir tęstinumas.

Skelbimas saugomu. Siekiamybė – be valstybės saugomų objektų sąrašo, turėtų atsirasti savivaldybės saugomų objektų sąrašai. Priemonės tikslui pasiekti – paskelbti saugomais tai teritorijai svarbūs kultūros paveldo objektai, ypatingą dėmesį skiriant istorinių to krašto „antspaudų“ išsaugojimui.

Saugojimas – tvarkyba ir naudojimas. Siekiamybė - išsaugoti kultūros vertybės autentišką išraišką, medžiagą ir kitas vertingąsias savybes. Priemonės – tvarkymo ir naudojimo reglamentavimas. Kultūros paveldas regioniniame parke pagal savo sandarą ir reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį yra nevienalytis. Pavienių paveldo objektų bei kompleksinių paveldo objektų saugojimą regioniniame parke reglamentuoja Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas. Tokių objektų tvarkyba nustatoma pagal

konkrečiam objektui nustatytus paveldosaugos reikalavimus, įvertinus jų vertingąsias savybes, įrašytas pase bei saugomo objekto apsaugos tikslus kaip apibrėžta Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme.

Pažinimas, sklaida. Siekiamybė – sudaryti sąlygas pažinti, suvokti ir skleisti informaciją apie objektą. Priemonės: kultūrinio ir pažintinio turizmo infrastruktūros plėtojimas, kultūros paveldą garsinantys renginiai paveldo objektuose ir kitose vietose, informaciniai standai ir pan.

Atgaivinimas. Ši kryptis aktuali regioniniame parke esantiems nykstantiems ir apleistiems kultūros paveldo objektams.

Kultūros paveldo atkūrimas apima ne tik medžiaginių buvusių jo objektų atstatymą, bet ir pamirštų praeities tradicijų atgaivinimą, regioninio parko specifikai paryškinti.

Visų kultūros paveldo priemonių sėkmę lemia aktyvi vietos žmonių bendrijos pozicija, prieštaraujanti ar palaikanti numatytas priemones. Tai įtakoja aktyvi kultūros vertybes propaguojanti, paminklotvarkinę veiklą skatinanti ir remianti parko direkcijos veikla. Todėl informacijos apie kultūros vertybes skleidimas ir jų populiarinimas turi būti orientuotas ne tik lankytojų ir turistų poreikiams, bet ir vietos gyventojų bendrijų auklėjamajai organizacinei veiklai.

Pagrindinė kultūros vertybių apsaugos kryptis turi būti nukreipta į kultūros vertybių sąryšio su gamtine aplinka išsaugojimą. Dauguma regioninio parko kultūrinių vertybių yra integruotos su gamtinėmis vertybėmis, formuoja ypač vertingus gamtinio kultūrinio kraštovaizdžio kompleksus, kuriuos reikia išsaugoti nepakitusius.

Artimiausiu metu būtina pasirūpinti tinkamos priežiūros nustatymu ir organizavimu ar bent jau fiksuoti apleistų ir sunykusių pastatų architektūrinius ir konstrukcijų sprendimus.

Architektūrinės parko vertybės tvarkomos konservavimo, restauravimo ir restauravimo – atkūrimo būdais, kurie nustatomi pagal patvirtintus reglamentus ir detalizuojami konkrečiuose projektuose.

Statinių kompleksų apsaugai ypač svarbus tinkamas jų pritaikymas ir panaudojimas nūdienos poreikiams, nes tik tuo atveju galimos konkrečios investicijos ir pastatų bei teritorijos tvarkymas.

1.3. Rekreacinis naudojimas

1.3.1. Turizmas

Panemunių regioniniame parke, įvertinant gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio rekreacinį potencialą (vaizdingas Nemuno slėnis, didelis, galimų aplankyti, kultūros vertybių kiekis), jo specifinius ypatumus ir dabartinio panaudojimo mastus, lankytojų ir vietos gyventojų poreikius, turi būti orientuojamasi į aktyvaus ir ramaus trumpalaikio bei ilgalaikio poilsio formų organizavimą bei su jomis susijusios aplinkos tvarkymą. Pagrindinės sąlygos realizuojant šiuos uždavinius yra išlaikyti vyraujančią gamtinį kraštovaizdžio pobūdį, nepažeisti gamtinių ir kultūrinių vertybių apsaugos reikalavimų.

Panemunių regioninio parko rekreacinio naudojimo sistemą sudaro autoturizmui pritaikyti keliai, dviračių trasos, vandens turistams Nemunų numatyta trasa su būtina infrastruktūra, pažintiniai pėsčiųjų takai su sustojimo (atokvėpio) ir poilsio bei apžvalgos aikštelėmis, lankytojų centras ir kt.

Panemunių regioninio parko pažintinio lankymo koncepcija teikia prioritetą dviračių – pėsčiųjų, vandens turizmui. Žiemos sezono metu dviračių – pėsčiųjų turizmo trasos bei jų įranga gali būti panaudota slidžių turizmui, yra įrengta slidinėjimo trasa.

Autoturizmo maršrutai

Keliai. Panemunių regioninio parko teritoriją kerta krašto kelias Kaunas – Jurbarkas ir keletas rajoninių (apskritis) kelių, kurie parke sudaro valstybinių kelių tinklą. Krašto kelio važiuojamosios dalies danga – asfaltas, daugumos rajoninių kelių – žvyras. Kiti parko keliai sudaro vietinių kelių tinklą. Jie žvyruoti ar natūralaus grunto ir papildo valstybinių kelių tinklą. Keliu Kaunas – Jurbarkas eina autoturizmo trasa.

Dviratininkų turizmo maršrutai

Po parką palankiausia keliauti dviračiais.

Dvi nacionalinės dviračių turizmo trasos yra abiejose Nemuno pusėse, jos nutiestos lygiagrečiai Nemunui ir kerta visą Panemunių regioninį parką. Šiaurinėje parko dalyje nacionalinė dviračių trasa pasideda ties Skrebėnų kaimu, didžioji trasos dalis sutampa su keliu Kaunas – Jurbarkas. Ties Raudonėnų kaimu dviračių trasa kyla šlaitu ir iki Kartupėnų kaimo eina Nemuno slėnio šlaitu. Prie Kartupėnų kaimo dviračių trasa nusileidžia nuo šlaito ir toliau tęsiasi keliu Kaunas - Jurbarkas. Trasa išsidėsčiusi vaizdingose Nemuno pakrantėje, prie trasos daug lankytinų kultūros paveldo objektų. Šios dviračių turizmo trasos ilgis – 35,3 km.

Pietinėje Nemuno pusėje nacionalinė dviračių trasa prasideda ties Žemosios Panemunės kaimu ir tęsiasi pro Kriūkų, Ilguvos, Plokščių miestelius ir ties Gelgaudiškio miestu kerta regioninio parko ribą. Trasa išsidėsčiusi Nemuno pakrantėje, prie trasos yra gamtos ir kultūros paveldo objektų. Šios trasos ilgis 34,5 km.

Pėsčiųjų maršrutai

Regioninio parko mokomojo lankymo organizavimas išreiškia esminius pažintinio lankymo aspektus ir reikalauja ypatingo dėmesio. Iš principo, tik tokį lankymą ir galima vadinti iš vakarų plintančiu, tačiau netiksliai vartojamu, „ekoturizmo“ terminu. Jam aptarnauti būtini minimaliai įrengti bet markiruoti bei aprūpinti tiksline informacija mokomieji takai, mūsuose dažnai vadinami gamtos arba ekologiniais takais.

Specialių mokomųjų takų tinklas Panemunių regioniniame parke jau įrengtas, yra pėsčiųjų pažintinės trasos, kuriomis parko darbuotojų lydimi lankytojai supažindinami su gamtinėmis ir kultūros vertybėmis.

Panemunių RP yra įrengti keturi pėsčiųjų pažintiniai takai:

- ◆ Šilinės mokomasis – pažintinis gamtos takas;
- ◆ Gelgaudiškio parko pažintinis takas;
- ◆ Plokščių pažintinis takas;
- ◆ Raudonės pažintinis takas.

Pažintinių mokomųjų takų pagrindinis privalumas, kad juos įrengiant lankytojams pateikiama išsamesnė informacija apie gamtos ir kultūros paveldo objektus bei kryptingai nukreipiami lankytojų srautai.

Vandens turizmas

Nemuno upė yra Panemunių regioninio parko ašis. Rengiant Nemuno turistinės trasos pilotinės infrastruktūros išvystymo projektą, buvo įrengtos 5 mobilios (Gelgaudiškyje, Pilies kaime, Plokščiuose, Veliuonoje, Seredžiuje) ir viena stacionari prieplauka (Raudonėje). Tvarkymo plane siūloma įrengti naują prieplauką Kriūkų miestelyje. Prie visų prieplaukų, išskyrus prie Veliunos esančią prieplauką, yra numatytos galimybės stovyklauti. Nemuno upė ruošiamasi atnaujinti tranzitinį maršrutą Kaunas - Nida.

Turizmo infrastruktūros formavimas

Svarbiausias pažintinio turizmo infrastruktūros elementas – apžvalgos aikštelės (regyklos). Jos skirtos regioninio parko lankytojams patekti ir būti vietose, iš kurių matosi būdingo ir unikalaus regioninio parko kraštovaizdžio panoraminiai reginiai. Aplink aikšteles nustatomos zonos, kuriose turėtų būti saugomas laisvas matymo laukas. Jame draustina statyti pastatus, įrenginius, sodinti medžius, taip pat privaloma šalinti ar genėti augančius ir užstojančius vaizdą medžius bei krūmus.

Panemunių regioniniame parke esamos apžvalgos aikštelės:

- ◆ Gelgaudiškio miške;
- ◆ Raudonės pilyje;
- ◆ dvi apžvalgos aikštelės Veliunos miestelyje;

- ♦ ant Seredžiaus piliakalnio;
- ♦ Paežerėlių kaime;
- ♦ ant Žemosios Panemunės piliakalnio.

Nuo visų apžvalgos aikštelių atsiveria vaizdai į Nemuno upę ir slėnį.

Panemunių regioniniame parke numatoma įrengti apžvalgos dvi naujas apžvalgos aikšteles Ilguvos miestelyje ir prie Belvederio.

Rekomenduojama įrengti Panemunių regioninio parko informacinį centrą Šakių rajone, siūloma tai padaryti Gelgaudiškio miestelyje.

1.3.2. Poilsis

Panemunių regioniniame parke poilsiaavimas vystomas plėtojant esamas bei įrengiant naujas poilsio vietas tvarkymo plane numatytose vietose ir rekreacinėse teritorijose, skatinant kaimo turizmo paslaugų plėtrą.

Regioninio parko gyventojų bei lankytojų poilsiui kuriama stovyklaviečių, poilsiaaviečių ir atokvėpio vietų sistema. Panemunių regioniniame parke numatoma įrengti vieną stovyklavietę Pakalniškių kaime prie tvenkinių, stovyklavietes vandens turistams prie prieplaukų (išskyrus Veliuonos prieplauką) bei kempingą Šilinės kaime. Stovyklavietėje tik įrengiamos vietos statyti palapinėms, o kempinge įrengiamos vietos nameliams ant ratų, kuriuos atsiveža patys regioninio parko lankytojai.

Poilsiaavietės skirtos parko lankytojų poilsiui be nakvynės: sustoti apžiūrint vietovę, maudytis, piknikui ir pan. Stovyklavietės ir poilsiaavietės bei atokvėpio vietos sužymėtos tvarkymo plane.

Dabartiniu metu Panemunių regioniniame parke oficialių maudyklų nėra. Naujajame tvarkymo plane numatomos 4 maudyklos: Kriūkuose, Seredžiuje prie Dubysos upės, Šilinės kaime prie Nemuno ir prie Gelgaudiškio tvenkinių.

Ilgalaikiam poilsiui gali būti naudojamos kaimo turizmo sodybos, kuriamos rekreacinio prioriteto zonose ar buvusių bei esamų sodybų vietose.

Panemunių regioniniame parke galimas ir specifinių tik parko teritorijai būdingų, su rekreacija ir pažintinių visuomenės interesų tenkinimu susijusios veiklos formų vystymas. Objektyvus pagrindas tam yra išlikę arba dalinai išlikę kultūros paveldo objektai, kurie gali būti pritaikomi poilsiui, tai išlikusios dvaro sodybos ar jų vietos gali būti pritaikomos ekspozicinei zonai įrengti, atgaivinami senieji verslai, sodybvietė paruošiama lankymui bei naudojimui.

1.4. Gyvenamųjų teritorijų ir infrastruktūros tvarkymas

Panemunių regioniniame parke istorinio kraštovaizdžio išsaugojimo tikslais nesiūloma keisti gyvenamųjų vietovių sistemos.

Panemunių regioninio parko tvarkymo plano tikslas yra saugoti ir racionaliai naudoti bei atkurti gamtos ir kultūros paveldo vertybes, taip pat rekreacinius išteklius gyvenamose vietovėse. Šių klausimų principinis sprendimas regioninio parko tvarkymo plane pateikiamas kaip sąlygos gyvenamųjų vietovių bendriesiems, specialiesiems bei detaliesiems planams rengti. Minėtos sąlygos pateikiamos tais klausimais, kuriais nėra dabar veikiančių planavimo bei statybos normų ir sąlygų, būtent:

- ◆ saugotini gyvenamųjų vietovių komponentai ir elementai;
- ◆ sąlygos urbanistinei struktūrai formuoti;
- ◆ sąlygos turizmo plėtros programai įgyvendinti;
- ◆ sąlygos ekologiniam ir estetiniam kraštovaizdžio tvarkymui gyvenamosiose vietovėse ir jų aplinkoje.

Panemunių regioniniame parke numatoma statybų plėtra Gelgaudiškio mieste, Plokščių, Kriūkų, Raudonės, Veliunos miesteliuose. Gyvenamieji namai statomi ir naujos namų valdos kuriamos pagal gyvenamųjų vietovių detaliuosius (bendruosius) planus laikantis galiojančių statybos techninių reglamentų ir šių sąlygų:

- ◆ naujos namų valdos kuriamos išlaikant istoriškai susiformavusią planinę struktūrą;
- ◆ statomi ne aukštesni kaip vieno – dviejų aukštų gyvenamieji namai ir vieno aukšto priklausiniai;

Ekologinės apsaugos zonose ūkininkų ūkiuose, jeigu sklypo dydis ne mažesnis kaip 5 ha gali būti kuriamos naujos sodybos, nepažeidžiant kraštovaizdžio raiškumo, nustatyta tvarka parinkus vietas sodyboms.

Gyvenamojo prioriteto funkcinėse zonose, gyvenamosios paskirties žemių kraštovaizdžio tvarkymo zonose, privačiose sodybose, laikantis statybos normų ir kraštovaizdžio architektūros principų, gali būti įrengiami inžineriniai tinklai ir kitokia techninė infrastruktūra. Pirmenybė teikiama inžinerinei įrangai, kuo mažiau keičiančiai tradicinį gyvenamųjų vietovių vienkieminių sodybų vaizdą bei kraštovaizdį. Šie darbai vykdomi pagal atitinkamus specialiuosius, detaliuosius planus ir techninius projektus.

Visų regioninio parko kelių priežiūra ir naudojimas vykdomi LR automobilių kelių nuostatų, patvirtintų LR Vyriausybės 1992 10 09 nutarimu Nr.75, ir kitų LR Vyriausybės teisės aktų nustatyta tvarka.

II. SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITA

Vadovaujantis LR Vyriausybės 2004 m. liepos 16 d. Nr. 920 nutarimu „Dėl teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo” (Žin., 2004, Nr. 13-4228), buvo atliktas sprendinių poveikio vertinimas. Sprendinių poveikio vertinimas yra svarbus siekiant užtikrinti darnų bei išliekamąjį Panemunių regioninio parko teritorijos vystymąsi. Sprendinių poveikis buvo vertintas šiais aspektais:

- poveikis teritorijos vystymo darnai ir planuojamai veiklos sričiai;
- poveikis ekonominei ir socialinei aplinkai;
- poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui.

Rengiant planavimo sprendinius, laikytasi aplinkosauginių ir visuomeninių interesų prioriteto, siekiant, kad sprendinių įgyvendinimas gamtinei aplinkai, gamtos ir kultūros paveldo vertybėms turėtų tik teigiamą poveikį. Be to, siekta sudaryti sąlygas ekonominei ir socialinei regioninio parko gyvenamųjų vietovių plėtrai. Derinant šiuos tikslus, eita kraštotvarkinio kompromiso keliu. Planavimo sprendiniai reglamentuoja ūkinę, įkaitant rekreacinę veiklą bei nustato vystymo politiką, kurios turės ženkliai tiesioginę įtaką parko socialinei – ekonominei sferai, aplinkai ir paveldui.

Sprendinių poveikis buvo vertinamas atsižvelgiant į kraštovaizdžio visumos bei jo komponentų vystymąsi bei pokyčius. Duotajame etape šis vertinimas yra daugiau apžvalginis, nusakantis vieno ar kito teritorijos elemento vystymosi tendencijas. Atsižvelgiant į rengiamos teritorijos planavimo dokumentų tikslus bei aplinkosauginę jo reikšmę, aplinkos būklės indikatoriai nenurodomi. Vertinimas atliekamas pagal apibendrintą poveikį aplinkai. Norint detaliau įvertinti aplinkos būklės bei teritorijos tvaraus vystymosi indikatorius, padedančius kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu charakterizuoti reikiamą informaciją, pokyčius bei poveikį, būtina atlikti atskirų aplinkos komponentų parametrų monitoringą, taip pat įvertinti konkrečius trumpalaikius veiksmų planus.

Vertinami šie sprendiniai:

- išorinių regioninio parko ribų ir funkcinio prioriteto zonų ribų keitimas;
- gamtos, kultūros paveldo apsaugos, rekreacijos, gyvenviečių infrastruktūros plėtros kryptių ir apsaugos priemonių įtaka, kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamento poveikis.

Vertinant regioninio parko tvarkymo plano sprendinių poveikį, svarbu atsižvelgti į regioninio parko ir jo funkcinių zonų ribų pakeitimus lyginant su pirminėmis Panemunių regioninio parko ribomis ir Panemunių regioninio parko ir jo zonų ribų planu M 1:10 000, patvirtintu LR Vyriausybės 1996 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 711.

Poveikis teritorijos vystymo darnai ir (ar) planuojamai veiklos sričiai. Įgyvendinus ribų plano sprendinius, tikimasi, kad Panemunių regioniniame parke bus pasiekti šie tikslai: optimizuotos regioninio parko, jo zonų ir buferinės zonos ribos, numatyti teritorijos tvarkymo prioritetai, patikslintos teritorijų aplinkosaugos, rekreacijos, vystymo kryptys bei, išnagrinėta žemėnauda, numatyta jos transformavimo galimybė ir sąlygos reikiama infrastruktūrą pažintiniam turizmui organizuoti, sudarytos prielaidos paukščių ir buveinių apsaugai užtikrinti. Nemažas dėmesys skirtas regioninio parko pritaikymui gyventojų bei turistų rekreaciniams poreikiams tenkinti. Rekreacinės infrastruktūros, atitinkančios šiuolaikinius reikalavimus, sukūrimas užtikrinant gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugą, suteiks regioniniam parkui didesnio gyvybingumo. Teigiamą poveikį patirs aplinkosaugos, rekreacijos, miškų, gamtos ir kultūros paveldo objektų priežiūros bei tvarkymo veiklos sritys. Neigiamas konkretaus sprendinio įgyvendinimo poveikis nenumatomas. Panemunių regioninio parko tvarkymo plano sprendinių poveikis prognozuojamas teigiamas ir ilgalaikis.

Poveikis ekonominei aplinkai. Regioninio parko įsteigimas jau nustatė saugomos teritorijos naudojimo ir apsaugos režimą, draudžiantį keisti reljefą, įrengti naujus naudingųjų iškasenų karjerus, tiesinti ir gilinti natūralias upių vagas, statyti užtvankas, draustiniuose statyti statinius ir įrenginius, nesusijusius su draustinių paskirtimi. Šie draudimai apribojo ekonominę plėtrą. Kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamentas tik patikslina ir papildo nustatytus apribojimus, todėl poveikis ekonominei aplinkai lieka nepakitęs. Išlaidos, susijusios su kultūros paveldo objektų tvarkymu. Projektuojamų takų įrengimu, priežiūra, rekreacinės turistinės infrastruktūros įrengimu gali padidėti.

Poveikis socialinei aplinkai. Įgyvendinus sprendinius, numatytus ribų plane, atsiras didesnės galimybės praleisti daugiau laisvo laiko regioniniame parke. Įrengta nauja rekreacinė infrastruktūra padidins gyventojų užimtumą. Sutvarkyta takų sistema leis pilniau vykdyti švietėjišką darbą supažindinant su parku, tinkamai eksponuoti kultūros ir gamtos paveldo vertybes. Sprendiniuose numačius reikalavimus, apribojančius pastatų statybą ir rekonstrukciją, gali sukelti savininkų nepasitenkinimą.

Poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui. Sprendinių įgyvendinimas neturės įtakos oro, paviršinių ir požeminių vandenų, dirvožemio kokybei. Sprendinių įgyvendinimas nepaveiks kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros. Gamtinė rekreacinė aplinka nepakis ir bus pilniau įsisavinta ir tvarkoma. Kraštovaizdžio estetinė kokybė pagerės, nes bus tvarkomos lankytinos vietos, pažintinių takų tinklas, supanti aplinka.

Sprendinių poveikio santrauka pateikiama 2 lentelėje.

TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ SPRENDINIŲ POVEIKIO
VERTINIMO LENTELĖ

2 lentelė

1.	Teritorijų planavimo dokumento organizatorius: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos		
2.	Teritorijų planavimo dokumento rengėjas: VĮ Valstybinis žemėtvarkos institutas Kraštovaizdžio ir teritorijų planavimo skyrius		
3.	Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas: Panemunių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas		
4.	Sąsaja su planuojamai teritorijai galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais: Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas Jurbarko rajono savivaldybės bendrasis planas /rengiamas/ Šakių rajono savivaldybės bendrasis planas /rengiamas/ Kauno rajono savivaldybės bendrasis planas /rengiamas/		
5.	Sąsaja su patvirtintais ilgalaikiais ar vidutinės trukmės planavimo dokumentais: Aplinkosaugos strategija		
6.	Status quo situacija: Didėja visuomenės poreikis rekreacinių išteklių naudojimui, neorganizuotas poilsavimas gamtoje daro žalą gamtai, sukelia kraštovaizdžio degradaciją. Nesprenžiami gyvenamosios ir rekreacinės sistemos plėtros klausimai. Kasmet blogėtų saugomų gamtinių ir kultūrinių vertybių būklė		
7.	Tikslas , kurio siekiama įgyvendinant teritorijų planavimo sprendinius: Panemunių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas optimizuotų parko ir funkcinį zonų ribas, kurios ne visada atitinka parko interesus, neužtikrina gamtos ir kultūros paveldo vertybių apsaugos. Tvarkymo planas nustatytų apsaugos ir tvarkymo kryptis, kraštovaizdžio tvarkymo zonas bei jų reglamentus, numatytų kraštovaizdžio apsaugos, formavimo, rekreacinės infrastruktūros kūrimo bei kitas tvarkymo priemones.		
8.	Galimo sprendinių poveikio vertinimas (pateikiamas apibendrintas poveikio aprašymas ir įvertinimas)		
	Vertinimo aspektai	Teigiamas (trumpalaikis, ilgalaikis) poveikis	Neigiamas (trumpalaikis, ilgalaikis) poveikis
9.	Sprendinio poveikis:		
	Regioninio parko ir jo zonų ribų pakeitimas		
	teritorijos vystymo darnai ir (ar) planuojamai veiklos sričiai	Būtų sudarytos sąlygos geresnei parko apsaugai ir tvarkymui, aiškiai reglamentuotos veiklos galimybės ir tvarka, funkcinio prioriteto zonų ribos daug kur buvo koreguotos ir optimizuotos, ištaisant senas planavimo klaidas bei siekiant didesnio aiškumo vietovėje.	nenumatomas
	ekonominei ir socialinei aplinkai	Pakoreguotose RP ribose bei funkcinio prioriteto zonose susidaro geresnės socialinės-ekonominės plėtros perspektyvos	nenumatomas
	gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui	Pagerėja parko ekosistemos ir parke esančių vertybių apsauga	nenumatomas

10.	gamtos, kultūros paveldo apsaugos, rekreacijos, gyvenviečių infrastruktūros plėtros krypčių ir apsaugos priemonių įtaka		
	teritorijos vystymo darnai ir (ar) planuojamai veiklos sričiai	Aktyvi gamtos apsaugos politika užtikrina aukštą gamtinės aplinkos kokybę, sudaro sąlygas rekreacijos plėtotei Užtikrinamas RP lankytojų pasiskirstymas, subalansuotas rekreacinių išteklių naudojimas, nedarant žalos gamtinei aplinkai, gamtos ir kultūros paveldo vertybėms	-
	ekonominei ir socialinei aplinkai	Aktyvi kultūros paveldo apsaugos politika sudaro prielaidas rekreacijos plėtotei	-
	gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui	Užtikrinama gamtinio kraštovaizdžio, biotos, gamtos ir kultūros paveldo apsauga bei gamtinės ekosistemos stabilumas. Užtikrinama gamtinio kraštovaizdžio stabilumo ir estetinių išteklių apsauga, gamtos vertybių apsauga, atkūrimas ir tinkamas tvarkymas. Užtikrinama nekilnojamų kultūros paveldo vertybių apsauga, tinkamas tvarkymas bei atkūrimas, šių objektų naudojimas. Rekreacinės infrastruktūros plėtra nukreipiama taip, kad darytų kuo mažesnę neigiamą poveikį gamtinei aplinkai, gamtos ir kultūros paveldo vertybėms, kraštovaizdžiui.	nenumatomas
	kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamento poveikis		
	teritorijos vystymo darnai ir (ar) planuojamai veiklos sričiai	Užtikrinama gamtinio kraštovaizdžio, biotos, gamtos ir kultūros paveldo apsauga bei gamtinės ekosistemos stabilumas.	nenumatomas
	ekonominei ir socialinei aplinkai	Optimizuojamas RP naudojimas, gerinamos sąlygos rekreacinei veiklai	nenumatomas
	gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui	Užtikrinama nekilnojamų kultūros paveldo vertybių apsauga, tinkamas tvarkymas bei atkūrimas, palaikomos ir gaivinamos etnokultūrinės tradicijos, plėtojamas aplinkosauginius interesus geriausiai atitinkantis žemės naudojimas, palaikomas biologiniu požiūriu vertingų agrobiotopų (pievų) ekstensyvus naudojimas.	nenumatomas

Kaip matyti iš sprendinių poveikio vertinimo ir išskirtų kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamentų taikymo parko teritorijoje, regioninio parko vertybių išsaugojimas būtų užtikrintas. Šio tikslo ir siekiama norint išsaugoti kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes.

Išvada. Sprendinių poveikis teritorijos vystymo darnai ir (ar) planuojamai veiklos sričiai, ekonominei, socialinei aplinkai, biologinės įvairovės išsaugojimo, kraštovaizdžio,

gamtos išteklių, aplinkos kokybės aspektais Panemunių regioninio parko tvarkymo ribų plane būtų teigiamas. Atlikta analizė parodė, kad planavimo sprendiniai neabejotinai pagerins gamtinės aplinkos ir paveldo būklę bei paskatins socialinę – ekonominę plėtrą regioniniame parke. Galimos neigiamos pasekmės yra nežymios, jos susijusios su rekreacinės ir gyvenamosios plėtros apribojimais kai kuriose vertingose teritorijose, kurie neišvengiami siekiant aplinkosauginių tikslų.